

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra filozofie a spol. věd

Posudek oponenta diplomové práce **nehodící se škrtně*

Jméno autora/ky	Chocová Eliška, Bc.				
Název práce	Porovnání výuky Občanského a společenskovedního základu na gymnáziu a SOŠ				
Studijní obor	7503T160 / Učitelství pro 2. stupeň ZŠ - anglický jazyk a literatura 7504T267 / Učitelství pro střední školy - základy společenských věd 7504T / Učitelství pro střední školy - společný základ				
Vedoucí práce (jméno a příjmení s tituly, pracoviště)	Šebestová Hana, Mgr.				
Oponent práce (jméno a příjmení s tituly, pracoviště)	Svačinová Iva, Mgr. et Mgr. Ph.D.				
Konzultant práce (jméno a příjmení s tituly, pracoviště)					
Rok obhajoby	2018				
Rozsah práce (počet stran vlastního textu + přílohy zvlášť): 77+ 4					
Obrazová příloha	ne	Tabulky a grafy	ano	Přílohy	ano
Použitá literatura (počet): 19 + 11					

Hodnocení cíle/ů práce

(charakteristika cíle, způsob jeho stanovení, užitečnost cíle, slovně)

Diplomová práce se skládá z teoretické a praktické části. Teoretická část je složena ze tří kapitol (*Kurikulární dokumenty, Rámcový vzdělávací program pro gymnázia a ekonomická lycea, Občanský a společenskovední základ v RVP pro gymnázia a ekonomické lyceum*), praktická část se skládá ze dvou kapitol (*Porovnání RVP se školními vzdělávacími programy vybraných škol, Pedagogický výzkum*).

Autorka si v práci klade komparativní cíl, zaměřuje na dvojí pojetí tematického okruhu Občanský a společensko-vědní základ na gymnáziích a obchodních lyceích a jejím cílem porovnat rozdíly na úrovni RVP i ŠVP (tematických plánů, hodinových dotací, výstupů i pohledu žáků) (s. 11). Druhým (poněkud odlišným) cílem je zjištění názorů studentů čtvrtých ročníků vybrané střední školy a vybraného gymnázia na předmět Občanská nauka, resp. Základy společenských věd (s. 73).

Oba cíle považují za naplněné. Jsou realizovány postupně jednotlivými kapitolami, v nichž autorka přechází od obecného vymezení vzdělávacích programů na nejvyšší úrovni, k porovnání RVP pro oba typy škol, k následnému porovnání Občanského a společenskovedního základu v obou typech škol. V praktické části autorka provádí srovnání dvou konkrétních realizací ŠVP (gymnaziálního a lyceijního) včetně rozboru užívaných učebnic, z

něž vyvozuje doporučení. V poslední části realizuje dotazníkové šetření oblíbenosti těchto výukových témat mezi studenty.

Hodnocení obsahové stránky práce

<i>Užití zásadní odborné literatury a zdrojů</i>	ano	s výhradami	ne
<i>Přiměřená odborná terminologie práce</i>	ano	s výhradami	ne
<i>Vhodně zvolená metoda</i>	ano	s výhradami	ne
<i>Splnění deklarovaného cíle/cílů práce</i>	ano	s výhradami	ne

Hodnocení formálních kritérií práce

<i>Stylistická úroveň práce</i>	dobrá	s výhradami	špatná
<i>Pravopis a gramatika</i>	dobré	s výhradami	špatné
<i>Vhodná grafická úprava stránkování a textu</i>	dobrá	s výhradami	špatná
<i>Zpracování příloh</i>	dobré	s výhradami	špatné

Zásadní připomínky k obsahové úrovni práce

K obsahu práce mám tři připomínky. Týkají se (1) charakteru komparace, (2) nepropojenosti teoretické a praktické části práce, (3) zdůvodnění metodologie výzkumu.

(1) Autorka chce v textu nabídnout komparaci, opakovaně hovoří o tom, že provede analýzu. Její práce však ve všech kapitolách teoretické části zůstává pouze na úrovni tzv. *prostého srovnání*: autorka sepisuje shodné rysy srovnávaných RVP (na různých úrovních obecnosti), a nabízí seznamy odlišností. K analýze nebo hlubšímu rozboru se však prakticky nedostává, což je škoda.

Problém zřejmě vychází z formulace cíle práce a z omezeného chápání toho, co je, a k čemu slouží komparativní analýza. Srovnání samo o sobě by nemělo být výzkumným cílem, ale *prostředkem* k dosažení výzkumného cíle. Velmi obecně, v komparativní analýze nebývá naším primárním cílem zjistit, v čem všem se A a B liší/jsou si podobná. Spíše – většinou na základě nějaké teorie nebo zkušenosti – předpokládáme, že (a) A a B jsou si podobná, a ukazuje se, že mají překvapivé rozdíly; (b) A a B jsou odlišná, ovšem ukazuje se, že mají překvapivé podobnosti. Nás následně zajímá, jaký je charakter těchto rozdílů/podobností, jaké to má příčiny, důsledky, či jak to můžeme vysvětlit. Identifikace podobností/rozdílů je jistě nedílnou součástí analýzy, ovšem je pouze jednou z jejich prvních částí, neměli bychom u ní skončit, a rozhodně by neměla být naším hlavním výsledkem.

V práci postrádám teorii (nebo praktický důvod), na jejímž základě by autorka formulovala výzkumné otázky či očekávání o podobnostech/rozdílech. Chybí i relevantní zdůvodnění výběru srovnávaných typů škol, kritéria provedeného srovnání. Jednoduše řečeno, chybí mi důvod, proč by mělo být zajímavé srovnávat právě RVP gymnázií a lyceí¹ a jejich uchopení Občanského a společenskovedního základu. Z jakého hlediska, na základě jakých kritérií je to

¹ Důvod, že tam autorka realizovala svou praxi a povšimla si rozdílů (s. 11), není teoreticky příliš zajímavý.

zajímavé? Autorka identifikuje celou řadu podobností/rozdílů, ovšem je otázkou, které podobnosti/rozdíly jsou důležité a které spíše marginální, nezajímavé. Př. autorka se věnuje srovnání dokumentů RVP pro gymnázia a lycea mimo jiné i na úrovni jejich grafického zpracování, stylistiky, preciznosti. Proč by ale mělo čtenáře zajímat zrovna toto?

Obecně mám za to, že teoretickou část práce by rozhodně povýšilo hlubší seznámení s principy komparativního výzkumu. Prospělo by, kdyby autorka zařadila shrnující pasáže na závěr každé kapitoly, v němž by stručně rekapitulovala klíčová zjištění jednotlivých kapitol.

(2) Druhým problémem práce, je dle mého názoru jistá nepropojenost teoretické a praktické části práce. Praktická část by obecně měla vycházet ze závěrů teoretické části, měla by je na konkrétních příkladech aplikovat, ověřovat apod.

Autorka v praktické části provádí výzkum, jehož cílem je vyhodnotit pohled žáků na předměty, v nichž se vyučuje Občanský a společenskovědní základ: zkoumá, zda studenti volí tento předmět jako svůj maturitní, oblibu tematických okruhů, užitečnost z pohledu žáků atd. Uznávám, že otázka obliby humanitních předmětů na středních školách může být palčivá, a že výsledky výzkumu, který autorka předkládá, jsou poměrně zajímavé. Nevidím zde ovšem návaznost výzkumu na teoretickou část práce. Z teoretických kapitol v zásadě nijak nevyplývá úkol zjišťovat oblibu tematických okruhů či jejich užitečnost z hlediska studentů. Stejně tak ani v teoretické části nenajdeme oporu pro volbu jednotlivých výzkumných otázek. Oba celky tak fungují jaksí samostatně a autorka se ani příliš nepokouší je propojit – v úvodu praktické části si prostě pokládá novou výzkumnou otázku: „Jaký je názor žáků vybraných středních škol na předměty ZSV a Občanská nauka?“ (s. 73)

(3) Způsob, jak můžeme přistupovat k výzkumu obliby předmětů, je celá řada; různé přístupy mají svá pozitiva, ale i omezení. Volba nástrojů výzkumu by však vždy měla být v akademickém textu metodologicky zdůvodněna a obhájena. Autorka uvádí následující zdůvodnění: „Po prostudování knihy Pedagogický výzkum od Petera Gavory a po konzultaci s vedoucí práce byl pro určení cíle výzkumu vybrán kvantitativní výzkum, konkrétně dotazníkové šetření. Dotazník byl vybrán pro jeho snadnou pochopitelnost pro žáky jednoduchý výběr odpovědí a z důvodu získání co nejvíce vypovídajících odpovědí.“ (s. 74) Toto zdůvodnění považuji za příliš stručné a pouze částečně relevantní. Klady dotazníku (jednoduchost, rychlý sběr dat) jistě mohou (na rozdíl od četby příručky či rozhovoru) být relevantním důvodem. Stálo by ovšem za to lépe jej obhájit především s ohledem na možné nevýhody této metody (nemožnost klást komplexní otázky, doptávat se, získat spíše povrchních informací, anonymita respondentů atd.).

Zásadní připomínky k formální úrovni práce

Autorka používá nestandardní způsob citací: v poznámkách pod čarou se odkazuje na poznámky pod čarou, v nichž byl text poprvé citován.

Jazyková úroveň textu je obecně na vysoké úrovni, drobné chyby nestojí za zmínku.

Otázky k obhajobě práce

1) Které závěry svých srovnání považuje autorka za klíčové výsledky své studie?

2) Mohla by se autorka pokusit vysvětlit/obhájit propojení teoretické části práce s realizovaným výzkumem?

Výsledné hodnocení práce

Práci doporučuji – ~~nedoporučuji~~ k obhajobě. **nehodící se škrtně*

Stručné slovní hodnocení (dle uvážení posuzovatele)²

Diplomová práce je psána jasným stylem, je vhodně a přehledně strukturována. Je zřejmé, že se autorka do hloubky seznámila s úctyhodným množstvím pramenů a dokumentů, na jejichž základě formuluje kapitoly v teoretické i praktické části práce. Součástí práce je originální výzkum.

Kritické výtku mám k hloubce komparace mezi RVP pro gymnázia a lycea. Autorce se podle mého názoru nedaří analyticky vytěžit potenciál, který komparace umožňuje. Moje druhá kritická výtku se týká nepropojenosti teoretické a praktické části práce.

Hodnocení:

Navrhuji hodnotit práci stupněm C, v případě přesvědčivé obhajoby i B.

.....
datum a místo

.....
podpis autora posudku

² Např. náročnost tématu, specifika řešení, samostatnost nebo invence studenta, co jsou hlavní klady, nedostatky práce, případně jaký je přínos, nebo využitelnost práce, navrhovaná doporučení k možnému zužitkování práce; zejména však návrh řešení pro případ nedoporučujícího posudku: a) upřesnit, doplnit nebo rozvést stanovenou pasáž, b) opravit, přepracovat stanovenou pasáž, c) přepracovat celou práci na zadané téma, d) vypracovat novou práci na nové téma.